

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 16 juni 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar, dels ock väckta motioner angående lagstiftning om okynnes och skadegörande hundar.

Genom en den 2 april 1943 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 191, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat, här nedan intaget förslag till lag om tillsyn över hundar.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 130 i första kammaren av herrar *Löfgren* och *Wiklund* och nr 57 i andra kammaren av herrar *Thorell* och *Wiberg*.

I motionen I: 130 hemställs, att riksdagen måtte antingen, därest förslag till lagstiftning om okynnes och skadegörande hundar kommer under riksdagens prövning, efter erforderlig utredning av vederbörande utskott tillse, att i motionen framförda synpunkter måtte vinna beaktande i lagstiftningen, eller ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i ämnet.

I motionen II: 57 hemställs, att riksdagen måtte för sin del antaga en lag om okynnes och skadegörande hundar, i huvudsak grundad på följande, av särskild utredningsman utarbetade och vid motionen fogade förslag till

Lag om okynnes och skadegörande hundar.

Härigenom förordnas, med ändring av vad 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken innehålla mot denna lag stridande, som följer:

1 §.

Okynnes hund, som biter folk eller hemdjur, må ej lös vara.

Hålles ej hund som nyss sagts bunden eller instängd eller eljest under omedelbar tillsyn av ägaren eller annan, som har hunden i sin vård, må polischefen i orten föranstalta om dess dödande. Anträffas sådan hund å område, varöver hundens ägare eller vårdare ej äger förfoga, må den av en var dödas.

2 §.

Vad i 1 § stadgas gälle ock, under tid då får hållas å bete i trakten, beträffande hund som driver får.

3 §.

Göres av hund skada å hemdjur, gälde hundens ägare skadan fullt. Kan det ej utrönas, vilken ägares hund förövat sådan skadegörelse, skall så anses som hade skadan orsakats av hund, vilken vid tidpunkten för skadegörelsen löpte lös i den nejd där skadegörelsen förövades; dock vare hundens ägare fri från ansvarighet, därest det göres antagligt att hunden icke åstadkommit skadan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940.

Genom denna lag upphäves lagen den 9 juni 1893 (nr 37 s. 1) angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningabalken.

I sistnämnda motion har tillika hemställts, att vederbörande utskott måtte låta utarbета nödig författningstext.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Den svenska lagstiftningen innehåller inga generella stadganden rörande ansvarighet för skador, som vållats av djur. Allmänna skadeståndsregler få därför komma till användning, där ej tillämpliga specialbestämmelser föreligga. Bland dylika bestämmelser må till en början anföras vissa stadganden i lagen den 2 juni 1933 om ägofred, som handlar om ägors skyddande mot intrång av främmande hemdjur. Till hemdjur räknas hästar, nötkreatur, får, svin m. fl., men däremot ej hundar. I 1 § nämnda lag stadgas, att den som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hemdjur är pliktig att medelst hägnad eller vallning eller på annat sätt hålla sådan vård om dem, att de ej olovligen inkomma på annans ägor. Om någons hemdjur likväl olovligen kommer in och gör skada på ägorna, är djurets ägare enligt 47 § pliktig ersätta skadan, ändå att han ej är därtill vållande. Vad ägaren sålunda nödgats utgiva äger han söka åter av den som vållat skadan. Det som nu sagts om ägare till hemdjur gäller även i fråga om den som mottagit djuret till underhåll eller nyttjande. I detta sammanhang må även nämnas, att 22 kap. 7 § byggningabalken innehåller vissa ålderdomliga skadeståndsregler för de fall, då kreatur döda eller skada annans kreatur.

Beträffande hundar finnas ett flertal specialbestämmelser. De viktigaste av dem innefattas i en lag den 9 juni 1893 angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningabalken. Nämnda lag innehåller följande stadganden. Okynnes hund, som biter folk eller fä, må ej lös vara; anträffas sådan hund å område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i vård, ej äger förfoga, må den av en var dödas. Gör hund skada å hemdjur, skall skadan av ägaren fullt gäldas.

Skyldighet att ersätta skador, som vållas av hundar, är således i denna lag direkt stadgad endast då det är fråga om skador å hemdjur. I dylika fall blir hundens ägare skadeståndspliktig, utan att han gjort sig skyldig till någon

försummelse beträffande tillsynen över hunden, och även om denne icke tidigare visat sig farlig.

I fråga om skador, som hundar vålla å människor eller å andra djur än hemdjur eller å egendom i övrigt, har lagens stadgande om att okynnes hund ej må vara lös ansetts utgöra en grundval för skadeståndsskyldighet. Uttrycket »okynnes hund, som biter folk eller fä,» kom till användning i stadgandet för att utmärka, att det skall vara fråga om en hund, som är behäftad med vanarten att bitas. (Prop. 1893 nr 22 s. 12—13.) I överensstämmelse härmed har rättspraxis i åtskilliga mål om ersättning för personskador fäst avgörande vikt vid frågan, huruvida hunden förut visat sig farlig. (Se bl. a. H. 1898 s. 53, 1908 not B. 746, 1916 not A. 557, 1920 s. 160, 1924 s. 173 och 1939 s. 601.) I vissa mål, särskilt från senare år, har emellertid en tendens gjort sig gällande att grunda rätten till skadestånd icke blott på den särskilda varsamhetsplikt, som betingas av att en hund tidigare visat sig opålitlig, utan på en mera allmän vårdnadsskyldighet. Prövningen har då gått ut på att fastställa, om hunden hållits under sådan tillsyn, som betingats av alla föreliggande omständigheter, eller om tillbörlig aktsamhet blivit åsidosatt. (Sv. J. T. 1938 rf. s. 65 och H. 1942 s. 36.) Det finns även exempel på att skadestånd blivit utdömt, utan att det visats ha förelegat försummelse av något slag från hundägarens sida. I motiveringen till dessa domar har anförts, att hundägaren icke förebragt någon omständighet, som kunde befria honom från skadeståndsskyldighet. (Sv. J. T. 1936 rf. s. 6 och 1938 rf. s. 67.)

Såsom förut nämnts ger 1893 års lag envar rätt att döda okynnes hund, som biter folk eller fä, då den anträffas lös på sådant område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i vård, ej äger förfoga. Det torde härvid icke erfordras, att hunden just vid tillfället i fråga angriper någon människa eller något kreatur. Enligt allmänna nödregler kan även en hund, som icke förut visat sig farlig, få dödas, då så erfordras för att avvärja ett tillräckligt allvarligt angrepp på människor eller egendom. (Se bl. a. H. 1907 s. 540 och 1937 s. 94.)

Vid sidan av 1893 års lag finnas, såsom redan antytts, även andra bestämmelser om skadegörande hundar. Härutinnan må hänvisas till 22 kap. 8 § byggningsbalken, 5 § ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 samt åtskilliga lagrum i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt, jaktstadgan den 3 juni 1938, lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige och lagen den 25 juni 1909 angående nationalparker. Vidare kan erinras om innehållet i 19 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919. Med stöd av landshövdinginstruktionen kan ingripande mot farliga hundar även ske genom vitesföreläggande av länsstyrelsen. (Se H. 1939 s. 572; jfr RÅ 1911 not. C. 94.)

Beträffande utländsk lagstiftning lämnas en översiktlig redogörelse å sid. 7—9 i propositionen, vartill utskottet hänvisar.

I en vid 1919 års lagtima riksdag inom andra kammaren väckt *motion* (nr 6) hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag

till sådana ändringar i gällande lag och författningar angående hundägares skyldigheter, att ett mera betryggande skydd mot kringströvande okynneshund bereddes får på betesmark och att framkomliga vägar öppnades för försumlig hundägares dömande till skadestånd i förekommande fall av skadegörelse genom okynneshund.

Andra lagutskottet hemställde i sitt över motionen avgivna utlåtande (nr 3), att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande lagbestämmelser, att ett mera betryggande skydd mot skada å hemdjur genom okynneshund bereddes.

Riksdagen biföll utskottets hemställan. (Skrivelse den 11 februari 1919, nr 14.)

Sedan ett antal yttranden infordrats över denna riksdagens skrivelse, beslöt Kungl. Maj:t den 7 december 1928, att skrivelsen ej skulle till någon vidare åtgärd föranleda.

Styrelsen för svenska fåravelsföreningen jämte ett antal föreningens medlemmar hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 mars 1931, att frågan om åtgärder emot hundars skadegörelse på får måtte tagas under förnyat övervägande. Därvid åberopades viss utredning om skador, som kringströvande hundar tillfogat betande får.

Vidare påyrkade *kyrkoherden Samuel Gabrielsson* i Rättvik i skrivelse den 28 januari 1935, att Kungl. Maj:t skulle taga i övervägande vilka åtgärder, som borde vidtagas gentemot utelöpande argsinta och opålitliga hundskap.

Riksförbundet landsbygdens folk hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 juni 1938 om en omarbetning av gällande bestämmelser rörande ansvarighet för skada, som orsakats av husdjur.

Efter remiss avgav *lantbruksstyrelsen* utlåtande över sistnämnda framställning. Styrelsen yttrade därvid bl. a., att det icke syntes föreligga något större praktiskt behov av ny lagstiftning i nu angivna ämne, varför styrelsen hemställde, att förbundets framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Skulle emellertid en revision anses erforderlig, borde denna enligt styrelsens mening innebära, att ersättning vid skada skulle utgå till fullo samt att ansvarigheten reglerades i enlighet med bestämmelserna i lagen om ägofred. Sålunda borde ansvarigheten utsträckas att omfatta icke blott ägare av djur utan även den som till underhåll eller nyttjande mottagit detsamma.

Sedan *riksdagen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 mars 1935 (nr 61) i anledning av väckta motioner anhållit om utredning angående en särskild lag om djurskydd och vad därmed ägde samband, tillkallade *chefen för justitiedepartementet*, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 5 maj 1937 en utredningsman, revisionssekreteraren G. A. Bouveng, jämte tre sakkunniga och en sekreterare att verkställa ifrågavarande utredning.

Utredningsmannen avgav den 1 november 1938 ett *betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning* (statens offentl. utredn. 1938: 36), vilket

förutom förslag till djurskyddslag och vissa andra författningsförslag innehöll det förslag till lag om okynnes och skadegörande hundar, vilket åberopats i motionen II: 57 och återgivits å sid. 1 och 2 här ovan.

Beträffande motiveringen till utredningsmannens förslag och innehållet i däröver avgivna remissyttranden må hänvisas till sid. 11—15 i propositionen.

Svenska fåravelsföreningen återupptog i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 april 1940 frågan om hundars skadegörelse å får. Föreningen hemställde i denna skrivelse dels om förslag till speciallagstiftning angående avsättande av kommunala hundskattemedel till en särskild fond, ur vilken ersättning skulle utgå för skada, som okynnes hund vållat å får, dels ock om förslag till lagstiftning angående ökad möjlighet för fårägare att avliva okynnes hund, som jagade, reve eller dödade hans får.

Gotlands läns hushållningssällskap förklarade i skrivelse till Kungl. Maj:t, att sällskapet instämde i förslaget om en särskild skaderegleringsfond av hundskattemedel.

Över dessa båda framställningar infordrades yttrande från *lantbruksstyrelsen*. Enligt styrelsens mening vore gällande bestämmelser om rätt att oskadliggöra hundar, som utövade skadegörelse å hemdjur — särskilt får å betesgång — liksom ock reglerna om hemdjursägares rätt till ersättning för sådan skadegörelse icke tillräckligt effektiva. Med hänsyn till rådande försörjningsläge i fråga om ull och ullprodukter vore det en allmän angelägenhet av vikt att bereda fåraveln det stöd, som en skärpning av lagstiftningen otvivelaktigt skulle skänka. Ett genomförande av utredningsmannens tidigare omnämnda förslag skulle innebära en i väsentliga avseenden tillfredsställande åtgärd. Därigenom skulle dock icke ersättningsfrågan lösas för det fall, att hundägaren icke förmådde gälda skadeståndsbeloppet. Enligt styrelsens förmenande kunde en obligatorisk ansvarsförsäkring för hundar erbjuda så stora fördelar, att en sådan syntes böra komma till stånd, även om dess anordnande skulle vara förenat med vissa svårigheter. Det vore icke heller otänkbart, att ett effektivt institut för reglering av ifrågavarande skador skulle kunna inrättas jämväl på grundval av hundbeskattningen. Styrelsen förordade därför en utredning i dessa frågor.

Vidare avgav *styrelsen för svenska landskommunernas förbund* yttrande över nu ifrågavarande framställningar. Förbundet förklarade sig icke ha något att erinra mot utvidgade möjligheter för fårägarna att freda sina djur mot skadegörande hundar. Men därmed borde förbindas klara bestämmelser, som i möjligaste mån förebyggde missbruk. Icke endast fårägare utan även ägare av mindre husdjur borde omfattas av lagstiftningen. Av olika skäl ansåge styrelsen det icke lämpligt att använda hundskattemedel för reglering av skador, som vållats av hundar. Styrelsen tillstyrkte en utredning om åtgärder till åstadkommande av bättre skydd mot okynnes hund. Utredningen borde dock icke begränsas till att avse allenast skydd för fåraveln. Vidare borde till prövning upptagas frågan om skadereglering på annan grundval än med anlitande av hundskattemedel.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 september 1941 hemställde *hushållningssällskapens ombud* om skyndsamma åtgärder till fårhållningens skydd mot skadegörelse av hund. Ombuden instämde därvid i de synpunkter, som svenska fåravelsföreningen anfört i sin förut återgivna skrivelse den 11 april 1940.

Med anledning av ombudens skrivelse hemställde *lantbruksstyrelsen*, att åtgärder i ämnet måtte vidtagas i enlighet med vad styrelsen förordat i sitt yttrande över svenska fåravelsföreningens och Gotlands läns hushållningssällskaps framställningar.

Inom justitiedepartementet har därefter upprättats ett å sid. 24 och 25 i propositionen intaget förslag till lag om tillsyn över hundar. Vid remiss den 12 februari 1943 till lagrådet av det sålunda upprättade lagförslaget, vilket företedde vissa skiljaktigheter från det genom propositionen framlagda förslaget, anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, bl. a. följande:

»Hundar användas för ett flertal, ganska olikartade ändamål i människans tjänst. Visserligen finns i det moderna samhället mindre behov av vakt- och vallhundar än under mera primitiva förhållanden, men i stället tagas hundar i anspråk för nya uppgifter, t. ex. i polisväsendet, vid krigsmakten och i blindvården. Till jakt och sällskap brukas alltjämt ett stort antal hundar.

Användandet av hundar medför emellertid alltid en viss risk för att de skola orsaka skadegörelse å människor, djur eller annan egendom. Även om denna risk i allmänhet är ganska ringa, kan skadan i enskilda fall bliva av allvarligaste slag, såsom nyligen inträffade olyckor visa. Det är därför av vikt, att sådana åtgärder vidtagas, som äro ägnade att motverka denna fara.

Av grundläggande betydelse är därvid frågan om hundarnas arvsanlag och uppfostran. Erfarenheten visar, att skadegörelse, som begås av hundar, ofta vållas av sådana djur, som äro behäftade med något fel. Det är då fråga om vad gällande lag av år 1893 med ett ålderdomligt uttryck kallar »okynnes hund, som biter folk eller få». Farliga egenskaper hos hundar kunna stundom uppstå som följd av någon sjukdom, men torde i allmänhet ha sin grund i dåliga arvsanlag eller felaktig uppfostran. Genom kennelarbetet sker ett medvetet urval vid hundarnas fortplantning, och genom dressyr inpräglas vissa vanor och reaktioner hos hundarna. En allmänt genomförd avelskontroll efter sunda principer och en riktig uppfostran av hundarna torde på längre sikt vara av största betydelse för att nedbringa riskerna för skadegörelse. Frågan om behovet av åtgärder från det allmännas sida för att främja en önskvärd utveckling på dessa områden påkallar vissa närmare undersökningar. Denna fråga har upptagits till behandling inom jordbruksdepartementet och skall därför icke vidare behandlas i detta sammanhang.

Den här föreliggande uppgiften är att på lagstiftningens väg söka åvägbringa en betryggande tillsyn över hundar, så att faran för skadegörelse i möjligaste mån avlägsnas, och att i samband därmed reglera frågan om ersättning i de fall, då skada likväl uppstår. För att tillgodose dessa syftemål

har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om tillsyn över hundar*.

Såsom 1 § i förslaget har upptagits en allmän regel om att hund skall hållas under sådan tillsyn, som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att hindra att den orsakar skada. Huru sträng tillsynen bör vara och på vilket sätt hunden skall hållas under kontroll, får bli beroende — förutom av hundens egenskaper — av traktens bebyggelse, folk- och trafiktäthet, förekomsten av andra husdjur, det ändamål, för vilket hunden användes, samt övriga föreliggande omständigheter.

Särskilt beträffande mera farliga hundar är det emellertid icke tillräckligt med en sådan allmän tillsynsregel. Såsom tidigare angivits finnas redan enligt nu gällande lagstiftning vissa möjligheter att ingripa gentemot hundar under särskilda förutsättningar. Enligt 1893 års lag får okynnes hund, som biter folk eller fä, ej vara lös. Om sådan hund anträffas å område, varöver hundens ägare eller annan, som har hunden i vård, ej äger förfoga, har vem som helst rätt att döda hunden. Vidare kan länsstyrelsen med stöd av landshövdinginstruktionen meddela den som har en farlig hund föreläggande vid vite att på lämpligt sätt taga vård om hunden. I städer och andra samhällen, där ordningsstadgan för rikets städer är gällande, kan magistrat eller annan lokal myndighet utfärda särskilda ordningsföreskrifter rörande utelöpande hundar.

Den sist berörda regleringen genom kommunala ordningsföreskrifter synes på ett praktiskt sätt fylla behovet av de speciella åtgärder, som påkallas i städer och stadslignande samhällen. Genom att särskilda föreskrifter meddelas för varje ort möjliggöres en anpassning efter de växlande förhållandena i större och mindre samhällen och inom olika delar av samma samhälle.

Bortsett från denna reglering äro emellertid de nuvarande möjligheterna att ingripa mot farliga hundar icke tillräckligt omfattande. Även i övrigt kunna vissa erinringar göras mot de gällande bestämmelserna. Det i 1893 års lag stadgade förbudet mot att låta särskilt farliga hundar gå lösa bör emellertid i princip bibehållas. Såsom förut framhållits äro vissa hundar behäftade med sådana egenskaper, att det föreligger större risk för skadegörelse genom dem än genom hundar i allmänhet. Detta gäller framför allt i fråga om hundar, som ha benägenhet att bitas. Denna egenskap brukar så ofta taga sig uttryck, att den snart blir bekant för dem som ha vård om dylika, s. k. bitska hundar, även om angreppen icke riktas mot dem själva. Dessa hundägare böra därför i regel ha anledning att hålla sträng kontroll över djuren utan att avvakta särskilt föreläggande härom från någon myndighet. Utredningsmannen har, i nära anslutning till gällande lag, föreslagit en bestämmelse av innehåll, att okynnes hund, som biter folk eller hemdjur, ej må vara lös. Avfattningen av förbudet synes lämpligen kunna jämkas så, att det avser hund, som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur. För tydlighetens skull kan angivas, att förbudet avser hundens vistelse utomhus. Naturligtvis bör det dock vara tillåtet att hålla hunden inom en väl inhägnad hundgård. Det torde även saknas anledning att låta

förbudet gälla för sådana fall, då hunden hålles inom trädgård eller annat område, som är inhägnat på betryggande sätt och till vilket utomstående personer ej äga tillträde. Däremot synes det knappast tillrådligt att låta dessa hundar gå lösa med munkorg, såsom veterinärhögskolans lärarekollegium föreslagit. De djur, varom här är fråga, tillhöra ofta vissa större hundraser, och de kunna även med munkorg orsaka avsevärd skada t. ex. genom att rusa på barn eller förfölja boskap. I enlighet med vad nu anförts har i lagförslagets 2 § stadgats, att sådan hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur ej må vara lös utomhus, såframt den icke hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående ej äga tillträde.

I de framställningar och förslag om ny lagstiftning, för vilka förut redogjorts, har särskild uppmärksamhet ägnats åt sådana hundar, som äro behäftade med oarten att driva får. Det har därvid framhållits, att dylika hundar vid upprepade tillfällen angripit fårhjordar och anställt betydande skador, samt att de anfallna fåren brukat åsamkas synnerligen svåra lidanden. Såsom utredningsmannen påpekat kan en hund, utan att bita något djur, vålla stor skadegörelse genom att blott driva en fårhjord. Om en hund är behäftad med egenskapen att vilja driva får, kan den alltså vara farlig, även om den icke brukar bitas. I anslutning till vad utredningsmannen föreslagit torde därför förbudet mot att låta s. k. bitska hundar gå lösa utsträckas att omfatta även sådana hundar, som visat benägenhet att driva får. Utredningsmannen har framhållit, att bestämmelsen härom endast behövde gälla, då får hållas å bete i trakten. I vissa remissyttranden har med anledning härav påpekats, att samma risk föreligger, då får gå ute om vintern utan att beta. Med hänsyn härtill synes förbudet mot att låta fårdrivande hundar gå lösa böra gälla, när får överhuvud taget hållas ute i trakten. Stadgande härom har jämväl upptagits i förslagets 2 §.

Enligt vad förut angivits innehåller lagförslaget dels ett direkt förbud att låta s. k. bitska och fårdrivande hundar vara lösa och dels ett bemyndigande för polischefen i orten att meddela särskilda vårdnadsföreskrifter beträffande hundar, som kunna antagas vara farliga. Efterlevnaden av dessa stadganden kan sanktioneras på flera olika sätt. — — —

Befogenhet för polischefen att låta döda farliga hundar, som icke hållits under föreskriven vård, synes vara erforderlig ur säkerhetssynpunkt och dessutom ägnad att verksamt bidra till efterlevnaden av lagens och polischefens föreskrifter. I 4 § av det här föreliggande lagförslaget har polischefen därför tilldelats denna befogenhet. För utövningen härav skall icke behöva påvisas, att hunden kommit lös genom någons försummelse. Ej heller torde det böra krävas, att hunden blir upptagen av polis, medan den går lös; även om den åter blivit instängd, skall polischefen ha rätt att föranstalta om dess dödande. Polischefen skall emellertid icke vara skyldig att låta döda varje hund, som olovligen varit lös. I stället bör han i varje särskilt fall pröva, huruvida denna åtgärd befinnes nödvändig ur säkerhetssynpunkt.

Om en hund rent tillfälligtvis sluppit ut och ett upprepande härav ej behö-
ver befaras, torde hunden sålunda i regel icke böra dödas. Däremot kan
det vara lämpligt, att polischefen i ett sådant fall erinrar hundens ägare
eller innehavare om risken av att så kan ske, om hunden framdeles icke
hålles under nödig kontroll.

Vissa invändningar kunna resas mot förslaget att bibehålla rätten för envar
att döda farliga hundar utan att det sker för att avvärja ett angrepp. Det
synes dock icke lämpligt att borttaga det skydd, som denna rätt medför, sär-
skilt för fåraveln och boskapsskötseln. I den föreslagna lagen har därför
upptagits stadgande härom i 4 §. Stadgandet avser såväl de hundar, som
avses med det direkta förbudet i lagens 2 §, som de hundar, för vilka polis-
chefen meddelat särskilda föreskrifter enligt 3 §. Såsom förutsättning för
rätten att ingripa skall gälla, att hunden icke hållits under stadgad kontroll
— vare sig detta berott på någons försummelse eller ej — samt att hunden
anträffas på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hun-
den till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga.

Möjligen erfordras icke någon ytterligare sanktion av de föreslagna be-
stämmelserna. För att öka dessas effektivitet har emellertid i lagförslagets
4 § även stadgats straffansvar. Detta skall enligt förslaget kunna drabba icke
endast en hunds ägare eller innehavare utan var och en som är vållande
till att en hund kommit lös i strid mot bestämmelserna i 2 § eller till att
överträdelse skett av vårdnadsföreskrift, som polischefen meddelat jämlikt
3 §. Enligt allmänna straffrättsliga regler torde i subjektivt hänseende för
straffbarhet böra krävas kännedom om hundens natur i det förra fallet och
om den meddelade föreskriften i det senare.

Skyldigheten att ersätta skador, som orsakas av hundar, är ofullständigt
reglerad i gällande lagstiftning och har icke heller blivit klart bestämd ge-
nom rättspraxis. I 1893 års lag stadgas härom, att skada, som hund gör å
hemdjur, skall fullt gäldas av hundens ägare. Utredningsmannen har i sitt
förslag bibehållit denna bestämmelse, som alltså blott reglerar skada å hem-
djur men för detta fall ålägger hundens ägare skadeståndsplikt oberoende
av om han gjort sig skyldig till någon försummelse i avseende å tillsynen
över hunden. Beträffande ansvarigheten för skador av andra slag — i
främsta rummet personskador — lämnar rättspraxis, såsom nyss antytts,
icke någon säker ledning. Det har framhållits i redogörelsen för gällande
rätt, att skyldigheten att ansvara för dylik skada ofta grundats på den ska-
degörande hundens förut ådagalagda farlighet. I andra fall har skadestånds-
skyldigheten byggts på den allmänna principen om vållande, nämligen ge-
nom underlåtenhet att hålla erforderlig tillsyn över hunden. Slutligen har
även i rättspraxis skadeståndsansvar ansetts föreligga utan att någon för-
summelse påvisats, varvid dock möjlighet till friande motbevisning läm-
nats öppen.

Vid en reglering av skyldigheten att ersätta skador, som hundar förör-
sakat, synes det icke föreligga anledning att uppställa skilda principer för
olika slag av skador. Samma grundsatser torde alltså böra gälla, oberoende

av om skadegörelsen skett å person, djur eller annan egendom. Det allmänna syftemålet med skadeståndsreglerna bör vara icke blott att tillgodose de skadelidandes krav på ersättning i den utsträckning, som enligt nu gällande åskådning kan anses skälig, utan även att genom skadeståndsplikten framtvunga nödig omsorg och aktsamhet från hundägarnas sida. Skadeståndsreglerna böra bli tillämpliga, såväl då skadegörelse vållats av sådana farliga hundar, för vilka särskilda tvångsåtgärder föreslagits, som ock då skada förorsakats av andra hundar. För sistnämnda fall blir skadeståndsskyldigheten den enda påföljd, som skall garantera fullgörandet av den allmänna tillsynsplikt, vilken stadgats i 1 § av lagförslaget.

Det ligger närmast till hands att såsom grundval för skadeståndsskyldigheten använda den allmänna principen om vållande, i detta fall utsträckt att avse jämväl en mera allmän oaktsamhet i fråga om tillsynen över hundar. Det synes dock knappast lämpligt att stanna härvid. Även med en sådan utsträckning av principen om vållande, som nu angivits, skulle det säkerligen i ett stort antal fall icke bli möjligt att föra bevisning om att hundägaren gjort sig skyldig till försummelse. För den allmänna rättsuppfattningen torde det oftast framstå såsom naturligt, att denne likväl skall vara skyldig att gottgöra den skada, som hans djur orsakat. Behovet att framtvunga en skärpt tillsyn över hundar utgör också ett tungt vägande skäl för en utvidgning av skadeståndsskyldigheten. Av dessa orsaker kunde det ifrågasättas att alltid låta hundägaren bära ansvaret för den skada, som hunden vållar. En dylik regel skulle dock i vissa fall kunna medföra obilliga verkningar. Då det kan ledas i bevis, att skadan icke berott på försummelse av något slag från hundägarens sida, framstår det inträffade såsom en ren olyckshändelse, vars ekonomiska följder den därav drabbade själv bör bära. Det synes därför vara mest överensstämmande med den allmänna rättsuppfattningen, att hundägaren skall kunna befria sig från skadeståndsskyldigheten genom att visa, att någon försummelse icke skett beträffande tillsynen över hunden. En dylik regel överensstämmer med den princip, som kommit till användning i vissa nyss omnämnda rättsfall, och har även införts i flera främmande länders lagstiftning, såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för utländsk rätt. I enlighet med vad nu anförts har i lagförslagets 5 § stadgats, att skada, som orsakats av hund, skall ersättas av dess ägare, såframt denne ej visar, att hunden hållits under sådan tillsyn, som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat fordras. Om ägaren till hunden icke har den i sin vård utan en annan person mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, är det på denne det ankommer att genom noggrann tillsyn hindra hunden från att vålla skadegörelse, och ansvarsskyldigheten bör därför, såsom redan framhållits i annat sammanhang, läggas på honom. — — —

Det förekommer ej sällan, att den, som drabbats av skada genom en hund, själv i större eller mindre utsträckning medverkat till att skadan skett, t. ex. genom att reta eller skrämma hunden. I sådana fall synes det lämpligt, att domstolen efter fri skälighetsprövning får bestämma, om och till huru stor del skadan skall ersättas. Detsamma bör gälla, om den som bidragit till

skadans uppkomst varit den skadelidandes barn eller någon hos honom anställd person eller ett djur, som den skadelidande äger eller innehar. Stadgande med sådant innehåll, som nu angivits, har jämväl upptagits i 5 § av lagförslaget.

I vissa framställningar, som återgivits i det föregående, har förslag väckts om anordnande av obligatorisk ansvarighetsförsäkring för hundar. Utredningsmannen, som även berört denna fråga, har emellertid icke ansett nog starka skäl föreligga för att föreslå införandet av ett så genomgripande och omständligt institut. Härtill kommer, att en dylik försäkring, som överflyttade hundägarnas skadeståndsrisker på försäkringsföretagen, skulle vara ägnad att försvaga hundägarnas intresse av att hålla noggrann tillsyn över sina djur. Även om en obligatorisk ansvarighetsförsäkring utan tvivel skulle medföra vissa fördelar, synas därför övervägande skäl tala för att icke upptaga något förslag härom. Ej heller synes det lämpligt att tillstyrka de förslag, som framförts om att kommunala hundskattemedel skulle få tagas i anspråk för att ersätta skador, som hundar orsakat genom att döda eller driva får.»

Lagrådet har uti den 24 mars 1943 avgivet utlåtande över det dit remitterade lagförslaget beträffande 1 § föreslagit tillägg av orden »eller avsevärd olägenhet» samt uttalat, att det med lagens uppställning syntes lämpligt att redan i denna paragraf anges att tillsynen över hund åvilar den som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hunden.

Vid 2 § i förslaget har lagrådet anfört:

»Då det gällt att närmare angiva vilka hundar som skola falla under första punkten av förevarande paragraf har valts uttrycket 'hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur'. Meningen lär icke ha varit att härmed åstadkomma någon ändring i förhållande till gällande rätt utan allenast att omforma den ålderdomliga bestämmelsen 'okynnes hund, som biter folk eller fä'. Lagrådet anser dock önskvärt att av lagtexten — såsom för närvarande får anses vara fallet — tydligare framgår att här åsyftas hundar som på ett eller annat sätt kunna anses utgöra fara för sin omgivning. Lagrådet finner detta syfte kunna tillgodoses genom användning av förslagsvis uttrycket 'ondsint hund som biter folk eller hemdjur'.

Uttrycket i andra punkten 'hund som visat benägenhet att driva får' synes däremot böra bibehållas.»

Lagrådet har beträffande 3 § uttalat bl. a., att bestämmelsen om delgivning av föreskrift som meddelats av polischefen syntes kunna utgå såsom överflödig.

4 § i det remitterade förslaget har föranlett följande yttrande av lagrådet:

»Enligt förevarande paragraf skall straff kunna drabba icke endast hunds ägare eller innehavare utan var och en som är vållande till att hund kommit lös i strid mot bestämmelserna i 2 § eller till att överträdelse skett av föreskrift om tillsyn som polischefen meddelat jämlikt 3 §. Lagrådet finner det knappast vara av omständigheterna påkallat att införa ett så vidsträckt straffansvar som här ifrågasättes. Straffansvar torde böra åvila allenast hundens ägare eller den som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, i den

mån ansvar enligt allmänna strafflagen ej må följa. Det synes således tillräckligt att i enlighet med vad i motsvarande fall plägar ske stadga straff för den som bryter mot vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket. Straffbestämmelsen torde lämpligen böra upptagas efter skadestandsreglerna i förslaget 5 §.

Bifall till lagrådets hemställan under 3 § föranleder att andra punkten i förevarande paragraf utgår.»

Vid 5 § i förslaget har lagrådet anfört följande:

»Beträffande skada som orsakas av hund gälla för närvarande olika regler för de fall då skadan drabbat hemdjur och då fråga är om annan skada. För skada å hemdjur vilken orsakas av hund som avses i 1893 års lag angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken är hundens ägare ersättningsskyldig oberoende av vållande. Han äger sålunda ej till sitt fredande söka leda i bevis, att skadan ej har sin grund i någon försummelse från hans sida utan är att tillskriva en olyckshändelse. Vad åter angår annan skada än å hemdjur — främst personskada — gäller, såsom också inom högsta domstolen uttalades vid granskningen av 1893 års lag, att ersättningsskyldighet inträder allenast i händelse av vållande. Visserligen föreligga, på sätt av remissförslaget framgår, exempel i rättspraxis på att också för dylik skada ersättning utdömts utan att vållande från hundägarens sida visats föreligga. Men i högsta domstolens praxis har städse, senast 1942, upprätthållits fordran på vållande, låt vara i form av en mera allmän oaktsamhet beträffande tillsynen över hund.

Otvivelaktigt måste det betecknas såsom ett missförhållande att hundägarens ersättningsskyldighet skall bliva annorlunda och mildare bedömd vid skada å person än å hemdjur. För den allmänna rättsuppfattningen torde det också framstå såsom naturligt att skada som orsakas av en bitsk eller eljest farlig hund skall ersättas av hundens ägare, åtminstone för den händelse att av omständigheterna ej framgår att ägaren är fri från vållande. En ändring i nu rådande ordning är följaktligen påkallad. Härvid kunde måhända ifrågasättas, om ej åt rättspraxis borde överlämnas lösandet av ifrågasvarande spørsmål. I allmänhet torde i de mål som komma under bedömande vara möjligt att med tillämpning av culparegeln uppnå ett med rättskänslan överensstämmande resultat. I de fall då vållande ej kan fastställas, kan dock ett friande resultat komma att framstå såsom stötande. Att praxis utan stöd av lag skulle fastslå ett av vållande oberoende hundägarens ansvar lär näppeligen kunna antagas. Avgörande skäl synas därför tala för att i lagreglera skadestandsrätten. Den reglering av ägares skadeståndsskyldighet som gjorts i förevarande paragraf — grundad å presumerat vållande — synes utgöra en tillfredsställande lösning. Att ägaren av hemdjur vilket skadas av hund genom den nya bestämmelsen kommer att, för den händelse hundägaren visat sig vara fri från vållande, gå miste om den rätt till ersättning som också i dylikt fall för närvarande tillkommer honom, torde visserligen vara en nära nog ofrånkomlig konsekvens av önskvärdheten att erhålla en enhetlig regel för de olika slagen av skador men i sak vara utan nämnvärd praktisk betydelse.

Nu ifrågavarande skadeståndsregel har föreslagits skola, där hund emottagits till underhåll eller nyttjande, gälla innehavaren. Som förebild i vad rör dennes ansvar åberopas 1 och 47 §§ lagen om ägofred. Dessa innebära, att vården av hemdjur åligger ägaren eller den som till underhåll eller nyttjande mottagit djuret samt att skadeståndsskyldighet åligger ägaren och innehavaren. De äro således solidariskt ansvariga. Denna princip har jämväl kommit till uttryck i 1916 års bilansvarighetslag. Enligt 7 § i nämnda lag är sålunda den som med nyttjanderätt innehar bil under vissa förutsättningar lika med bilens ägare ansvarig för skada som inträffar i följd av trafik med bilen.

Enligt förslaget åter kan den skadelidande ej rikta något krav mot ägaren till hunden, då den för underhåll eller nyttjande innehas av annan. Är innehavaren insolvent, går förlusten följaktligen ut över den skadade. Detta synes ej vara skäligt. Särskilt den som äger en bitisk eller eljest farlig hund står i förhållande till tredje man närmast till att svara för den skada som åsamkas av en sådan hund. Även med denna ståndpunkt synes emellertid ansvarigheten för innehavaren böra upprätthållas och denne förty bliva solidariskt medansvarig. När det gäller skada av hund torde visserligen ej lika starka skäl som i förutnämnda båda lagar föreligga att, vid sidan av ägaren, ålägga innehavaren skadeståndsplikt, men en dylik regel torde likväl vara av värde, främst med hänsyn till angelägenheten att hos hundens innehavare inskräpa vikten av att hava erforderlig tillsyn över hunden.

På grund av det anförda hemställer lagrådet, att åt bestämmelsen i förevarande paragraf första stycket gives det innehåll att skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, ändå att han ej är vållande till skadan; dock att han skall vara fri från ersättningsskyldighet, där av omständigheterna framgår att skadan icke skett på grund av bristande tillsyn över hunden, samt att i ett andra stycke föreskrives, att vad sålunda stadgats om ägaren ock skall gälla annan som är pliktig att hava tillsynen över hunden.

I det föreslagna andra stycket givas regler om medvållande. Den jämningsregel som härutinnan föreslås omfattar ej blott det fall att den skadelidande själv medverkat till skadan utan även att sådan medverkan skett av den skadelidandes barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar. Om än vid skada av hund det måhända oftare än eljest kunde tänkas förekomma att medvållande ligger annan än den skadelidande till last, synes det emellertid ej tillrådligt att på ett speciellt område som det förevarande i lag reglera ett ämne som är gemensamt för hela skadeståndsrätten. Avgörandet härutinnan i de fall som må uppkomma bör i stället lämnas åt rättstillämpningen. Lagrådet hemställer förty, att orden 'eller hans barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar' måtte utgå.»

Vid föredragning i statsrådet den 2 april 1943 för beslut om avlämnande av förevarande proposition har *t. f. chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist*, anförut bl. a. följande:

»Beträffande den föreslagna straffbestämmelsen har lagrådet anfört, att straffansvar enligt förevarande lag borde åvila allenast ägare till hund eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande. Såsom redan antytts i fråga om den i 1 § stadgade tillsynsplikten är jag emellertid icke benägen att på detta sätt begränsa ansvarigheten. Att utsätta människor eller egendom för risker genom att ej iakttaga skyddsbestämmelserna torde böra straffbeläggas, även om den skyldige icke är den som i första hand har tillsynen över hunden. I enlighet med vad som föreskrivits i det remitterade förslaget bör därför straff kunna drabba var och en som — med uppsåt eller av vårdslöshet — underlåter att iakttaga vad som stadgas i 2 § eller vad polischefen föreskrivit med stöd av 3 §. Såsom chefen för justitiedepartementet framhållit vid remissen till lagrådet torde enligt allmänna straffrättsliga regler förutsättas kännedom om hundens natur i det förra fallet och om den meddelade föreskriften i det senare.

I fråga om skadestandsreglerna har lagrådet tillstyrkt förslaget att ägare till hund eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande skall vara skyldig att gälda skadestånd, såframt han icke kan visa att tillbörlig aktsamhet iakttagits. I de fall då detta skadeståndsansvar åvilar annan än hundens ägare skall enligt det remitterade förslaget ägaren icke därjämte bära dylikt ansvar. Lagrådet har däremot förordat att ägaren och innehavaren åläggas solidariskt ansvar. För ägarens del skulle detta innebära att han i dessa fall bleve skadeståndspliktig, även om han kunde visa att från hans sida all omsorg iakttagits. Enligt allmänna rättsgrundsatser kan den som lämnar sin hund i annans vård bli ersättningsskyldig, om han icke tagit nödig hänsyn till hundens natur och vårdarens egenskaper. Att utsträcka ägarens skadeståndsansvar till exempelvis sådana fall som då hunden lämnats till dressyr eller för att användas i militärtjänst, är enligt min mening att gå alltför långt. Jag anser mig därför icke böra frånträda den ståndpunkt som i denna fråga kommit till uttryck i det remitterade förslaget.

Den föreslagna bestämmelsen om medvållande reglerar frågan om jämkning av skadeståndsskyldigheten, såväl då den som led skadan själv medverkat därtill, som ock då medverkan skett av hans barn, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar. Lagrådet har ansett, att de sist angivna fallen icke borde behandlas i lagen utan överlämnas åt rättstillämpningen. Det vore nämligen, enligt vad lagrådet anfört, ej tillrädligt att på ett speciellt område som det förevarande i lag reglera ett ämne, som är gemensamt för hela skadeståndsrätten. Enligt min mening föreligger emellertid ett särskilt behov att behandla dessa fall just vid skador som orsakas av hundar. Det är icke ovanligt att någon av den skadelidandes familjemedlemmar, anställda eller djur medverka till skadans uppkomst. Man torde ej behöva befara, att en regel på ett så speciellt rättsområde som detta skall kunna vålla missförstånd vid tolkning av motsvarande lagbestämmelser på andra områden. Med hänsyn härtill synes den föreslagna bestämmelsen böra bibehållas, dock med den jämkningen att orden 'hans barn' utbytas mot medlem av hans familj.»

I motionen I: 130 erinras inledningsvis om ovannämnda, av särskilt tillkallad utredningsman den 1 november 1938 avgivna betänkande, innefattande bl. a. förslag till lag om okynnes och skadegörande hundar, ävensom om kyrkoherden Samuel Gabrielssons förenämnda skrivelse den 28 januari 1935, varefter motionärerna vidare anföra:

Berörda skrivelse, som överlämnats till utredningsmannen, har också såsom av motiveringen till lagförslaget framgår blivit beaktad, då i betänkandet framhålles, att skäl icke synes föreligga att i berörda avseende sätta människorna i en sämre ställning än djuren. Dessutom åberopas i betänkandet en omständighet, som kyrkoherde Gabrielsson i sin skrivelse framhållit och som av utredningsmannen understrykes, nämligen att ett stort antal barn i vårt land mottagit och allt fortfarande mottaga för själslivet skadliga intryck därigenom att de skrämmas av arga hundar. Tyvärr har den senare tidens erfarenhet ådagalagt, att barn ej allenast blivit skrämda utan även blivit överfallna och så illa bitna av arga hundar, att de avlidit av sina skador. Även om det varit enstaka företeelser, får det likväl icke förbises, att ilska hundar uppenbarligen äro en fara för människors rätt att vara fredade mot skada, som dylika djur kunna göra sig förvunna till. Och vad som gör saken ännu beklagligare är, att dylika hundars ägare oftast vilja bagatellisera överfall och skadegörelse, som deras hundar gjort sig skyldiga till.

Vad som av utredningsmannen framhållits såsom ett ostridigt faktum, nämligen att ett stort antal barn av arga hundar blivit så skrämda, att deras själsliv tagit skadligt intryck, gäller tyvärr icke enbart barn utan äger tillämpning även beträffande äldre personer. Frågan synes för övrigt vara huruvida icke människorna, när det gäller det själsliga livets område, borde äga ett rättsligt skydd mot varje oart, som kan framkallas därigenom, att en hundägare fullständigt nonchalerar medmänniskors rätt att åtnjuta det lugn och den rekreation från ett nervspännande arbete, som en tids vistelse på landet oftast kan skänka. Även om hundar hållas inestängda å ett tomtområde, men från tidig morgon till sena kväll föra ett öronbedövande skall, så att intillboendes själsliv och då särskilt i psykiskt avseende klena personer härav försorkas lidande, torde det vara av behovet påkallat, att de av samhället få några medel till förfogande för att kunna stävja ett dylikt ofog. Vi känna ett fall och äro förvissade om, att flera dylika finnas, där en person för sitt nöjes skull funnit det lämpligt att i dessa livsmedelssvårigheternas tider ha icke mindre än 11 hundar, som hela dagarna föra ett irriterande skall till stor förtret för alla intillboende grannar, och där varje försök att genom föreställningar få en ändring till stånd endast mötes med hånfullt förakt. En intillboende lärarinna, som på grund av det påfrestande skolarbetet kände behov av vila och lugn vid sin egen sommarbostad, fick genom det ideliga hundskallet sitt hälsotillstånd så till den grad försämrat, att hon slutligen måste för vård intagas å sinnessjukhus. En annan intillboende granne med ett minderårigt barn måste på grund av de nämnda hundarna överlämna vårdnaden av sitt minderåriga barn till andra personer.

Vi förstå tillfullo svårigheten att åstadkomma en lagstiftning, som skulle sträcka sina verkningar ända därhän, att hundar, som äro instängda å ett privat område och icke utföra annan skadeverkan än den ovan angivna, skulle kunna på sätt i det föreliggande lagförslaget förutsattes på därom gjord anmälan till polismyndigheten oskadliggöras. Men den, som varit i tillfälle iakttaga den förbittring, som uppstått hos människor, som icke ha någon högre önskan än att få vila och vara ostörda, men vilkas hela tillvaro plågas av ett aldrig upphörande skall från elva hundar, den tvekar icke att anropa stats-

makterna om hjälp mot dylikt ofog, ty såsom ett ofog måste det betecknas, då hundarnas ägare icke finner sig böra taga den allra minsta hänsyn till sina medmänniskors värdjan om ändring i berörda förhållande. Vi förbise ingalunda, att varje ingripande i den personliga friheten måste ske med den allra största försiktighet och under sådana former, att enskild hundägares legitima rätt icke sättes i fara, men förmena å andra sidan att då uppenbart trots från sådan ägares sida förekommer gentemot grannar, som bevisligen lida själsligt men av ett flertal nöjeshundars ideliga skall, det borde finnas en möjlighet att på laglig väg kunna beivra dylikt ofog. Om en intillboende granne exempelvis kan genom läkarintyg styrka, att hans hälsa menligt påverkas av hundarnas skall, bör en möjlighet givas att genom lagstiftning råda bot mot det florerande hundskallet. Frågan kan synas betydelselös och är det också för fullt friska och starka människor, men den som varit i tillfälle att iakttaga skadeverkningarna på sjuka och framför allt nervösa personer, den är icke böjd för att bagatellisera företeelser av det slag, varom här är fråga. Sannolikt är hundars liksom människors uppförande i mycket hög grad en uppfostringsfråga, och erfarenheten har också ådagalagt, att hundar, som erhålla lämplig dressyr, i allmänhet icke bli människorna till något obehag utan tvärtom trogna vaktare och följeslagare. Motsatt blir emellertid ofta förhållandet, när, som i det ovan relaterade fallet, hundarnas ägare finner ett visst välbehag uti att hans djur föra så mycket oväsen som möjligt.

Utskottet. Bestämmelser om ansvarighet för skador, som vållas av hundar, finnas för närvarande i lagen den 9 juni 1893 angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken. Framställningar om ändring av denna lag ha gjorts vid upprepade tillfällen. Därvid har i främsta rummet åberopats att gällande lagbestämmelser visat sig ineffektiva, när det gällde att bereda fårhjordar skydd mot kringströvande hundar. Även vissa på senare tid inträffade fall av personskador genom hundbett ha utan tvivel bidragit till önskemålet att åstadkomma en effektivare tillsyn över hundar och effektivare skadeståndsbestämmelser. Utskottet anser därför i likhet med departementschefen behov föreligga av en reviderad lagstiftning på förevarande område.

Vid övervägande av en lagstiftning i ämnet inställer sig i främsta rummet frågan om hundägares ansvar för skada, som förorsakas av hund. Enligt 1893 års lag gäller att om hund gör skada å hemdjur, skall skadan av ägaren fullt gäldas. Hundens ägare blir sålunda skadeståndspliktig även om han icke gjort sig skyldig till försummelse beträffande tillsynen över hunden, och regeln gäller oberoende av om hunden tidigare visat benägenhet att bita hemdjur. Ifråga om skador, som hund vållar å människor eller å annan egendom än hemdjur, innehåller 1893 års lag icke någon bestämmelse. I dessa fall komma alltså allmänna skadeståndsregler att äga tillämpning. I rättspraxis ha domstolarna härvid tillagt särskild betydelse åt det förhållandet, att hunden på grund av sin natur eller vanart kunnat antagas vara farlig.

Den genom propositionen föreslagna skadeståndsregeln innebär att skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare *eller* innehavare, såframt ej ägaren (innehavaren) visar, att hunden hållits under sådan tillsyn

som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat fordras. Ägare av hemdjur som skadas av hund kommer sålunda, om hundens ägare kan visa att han är fri från vållande, att gå miste om den rätt till ersättning av ägaren som för närvarande tillkommer honom. En sådan försämring av hemdjursägarnas ställning synes icke vara påkallad. Den begränsning i förhållande till gällande rätt, som propositionen i detta fall innebär, bör alltså enligt utskottets mening utgå. Vad därefter angår skada å person eller annan egendom än hemdjur synas några vägande skäl icke vara anförda för att ägarens ansvar i dessa fall skulle bestämmas efter andra grunder än dem som gälla beträffande skador som vållas å hemdjur. Till motivering av den begränsning av ägareansvaret i detta fall, som innefattas i propositionen, uttalas i denna bl. a., att »då det kan ledas i bevis, att skadan icke berott på försummelse av något slag från hundägarens sida, framstår det inträffade såsom en ren olyckshändelse, vars ekonomiska följder den därav drabbade själv bör bära». Utskottet kan icke dela denna ståndpunkt, som för den allmänna rättsuppfattningen säkerligen framstår såsom obillig mot den skadelidande. Ett ägareansvar av det slag som nu antytts är ej heller främmande för svensk rätt. Utskottet hänvisar på denna punkt till den motsvarande reglering som frågan om ägares ansvar för vissa skador, som försorsakas av hemdjur, erhållit i gällande ägofredslag. Dansk rätt har anslutit sig till den ståndpunkten, att hundägare är, oberoende av vållande, ansvarig för personskada.

I detta sammanhang vill utskottet särskilt framhålla de processuella olägenheter, som de i propositionen förordade skadestandsreglerna i många fall torde komma att medföra. Den möjlighet som nämnda regler lämna åt hundägare att fria sig genom bevisning att vållande ej föreligger skulle med all sannolikhet leda till att rättegång om denna fråga i många fall bleve nödvändig. Det kan befaras att genom de olägenheter och kostnader, som äro förenade med en sådan rättegång, den skadelidande skulle avhållas från att göra sin rätt gällande. Om ägaren däremot, oberoende av vållande, svarar för skadan torde denne i regel vidgå sin ersättningskyldighet och rättegång kommer härigenom att undvikas. Genom en sådan bestämmelse inskärpes vikten för hundägaren att hålla hunden under så noggrann tillsyn att skador om möjligt förebyggas. Sannolikt kan dessutom den fördelen vinnas, att hundägarna komma att skydda sig genom försäkring i större utsträckning än för närvarande är fallet. Starka skäl kunna anföras för införande av obligatorisk ansvarsförsäkring å detta område. Enligt utskottets mening bör denna fråga tagas under närmare övervägande. Det må erinras om att sådan försäkring införts i dansk rätt.

Vad ägaren nödgas utgiva skall han självfallet i förekommande fall äga att söka åter av den som vållat skadan. Därest den skadelidande genom eget vållande medverkat till skadan tillkommer det i händelse av tvist domstolen att avgöra om och i sådant fall till huru stor del skadan skall ersättas. Detta följer såväl av allmänt gällande rättsgrundsatser som av regeln om ägarens regressrätt gentemot den som vållat skadan. Utskottet kan härutinnan hänvisa till

lagrådets uttalande vid granskningen av motsvarande bestämmelse i det förslag till lag om ägofred, som ligger till grund för gällande lagstiftning i detta ämne (se N. J. A. 1934 avd. II sid. 130). Det är sålunda icke erforderligt att i lagen införa särskild bestämmelse om jämkning av skadestånd vid medvållande.

Såsom lagrådet vid sin granskning av det nu föreliggande förslaget framhållit, bör åt rättstillämpningen överlämnas att avgöra huruvida jämkning av skadestånd skall ske i sådana fall där medlem av den skadelidandes familj, hos honom anställd person eller djur som han äger eller innehar medverkat till skadans uppkomst. Den bestämmelse i detta ämne, som införts i förslaget, bör därför enligt utskottets mening utgå.

Enligt lagförslaget skall, om annan person emottagit hunden till underhåll eller nyttjande, denne inträda i ägarens ställe. Stadgandet innebär att ägarens ansvar i detta fall överflyttas på innehavaren, såvitt ej ägaren åsidosatt nödig hänsyn till hundens natur och vårdarens egenskaper. Av vad utskottet här ovan anfört om skyldighet för ägaren att oberoende av vållande svara för skadan torde följa att ägaren ej heller i detta fall bör undgå ersättningsskyldighet. Såsom lagrådet framhållit överensstämmer ock denna ståndpunkt med skälig hänsyn till den skadelidandes intresse.

I enlighet med vad här ovan anförts förordar utskottet, att i 4 § införes bestämmelse av innehåll att skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, ändå att han ej är vållande till skadan. Vad ägaren nödgats utgiva äger han söka åter av den som vållat skadan. Vad sålunda stadgats om ägare till hund skall ock gälla den, som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande. Avfattningen av dessa bestämmelser överensstämmer med motsvarande stadganden i ägofredslagen (47 §).

Utskottet har icke i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Då utskottet sålunda, med förut angiven ändring, tillstyrker bifall till det genom propositionen framlagda lagförslaget, finner utskottet det i motionen II: 57 framställda yrkandet icke föranleda vidare yttrande från utskottets sida.

Beträffande de i motionen I: 130 framställda yrkandena må erinras om att enligt 19 § hälsovårdsstadgan ingripande kan ske mot hundar som genom skall eller oväsen eller på annat sätt verka störande på närboende (se t. ex. RÅ 1933 not. S. 179 och 1934 not. S. 330). Sistnämnda lagrum äger emellertid endast tillämpning i stad eller annat samhälle med större sammanträngd befolkning, beträffande vilket länsstyrelsen förordnat att hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad skola gälla. Enligt 1 § i det genom propositionen framlagda lagförslaget skall hund hållas under sådan tillsyn som erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller avsevärd olägenhet. Genom orden »eller avsevärd olägenhet», vilka tillagts på hemställan av lagrådet, avses bland annat att förebygga sådana olägenheter, som påtalas i motionen. Därest tillsynen eftersättes äger polischefen i orten jämlikt stadgandet i 3 § första stycket meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla. Den som icke iakttagit vad som sålunda föreskrivits straffas jämlikt 5 § med dagsböter. Därest

någon genom skrämsel, störd nattro eller dylikt tillfogas verklig skada av vare sig fysisk eller psykisk art utgår skadestånd i enlighet med eljest gällande regler.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande, att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget, för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

L a g

om tillsyn över hundar.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller avsevärd olägenhet.

2 §.

Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur må ej vara lös utomhus, såframt den icke hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående ej äga tillträde. Hållas får ute i trakten, skall vad nu är sagt gälla även beträffande hund som visat benägenhet att driva får.

3 §.

Eftersättes tillsynen över hund, äger polischefen i orten meddela de föreskrifter som omständigheterna påkalla, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. Vad sålunda föreskrivits skall bevisligen delgivas hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, äger polischefen ock, där så finnes nödigt, låta döda hunden. Anträffas hunden lös på område, varöver hundens ägare eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande ej äger förfoga, må den av envar dödas.

4 §.

Skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare eller, om annan mottagit hunden till underhåll eller nyttjande, av denne, såframt ej ägaren eller innehavaren visar, att hunden hållits under sådan tillsyn som

4 §.

Skada som orsakas av hund skall ersättas av dess ägare, *ändå att han ej är vållande till skadan. Vad ägaren sålunda nödgats utgiva äger han söka åter av den, som vållat skadan.*

Vad nu stadgats om ägare till hund

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter skäligen kunnat till underhåll eller nyttjande. gälle ock den, som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande. fordras.

Har den som led skadan eller medlem av hans familj, hos honom anställd person eller ock djur som han äger eller innehar medverkat till att skadan skett, bestämme rätten, efter vad som finnes skäligt, om och i sådant fall till huru stor del skadan skall ersättas.

5 §.

Den som icke iakttager vad som stadgas i 2 § eller föreskrivits med stöd av 3 § första stycket, straffes med dagsböter.

6 §.

Talan om ansvar enligt denna lag anhängiggöres vid polisdomstol där sådan finnes och eljest vid allmän domstol; dock att mål däri talan om skadestånd föres må prövas allenast av allmän domstol.

7 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

Genom lagen upphäves lagen den 9 juni 1893 (nr 37 s. 1) angående ändring i vissa delar av 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken jämte vad i samma kapitel finnes stridande mot nya lagen.

B) att de i ämnet väckta motionerna, I: 130 och II: 57, i vad de icke blivit besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

C) att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas.

Stockholm den 16 juni 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit
från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Wagnsson*, *Branting*, *Linnér*, *Brandt*,
Siljeström och *Lodenius*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Gezelius*, *Hedlund* i Östersund, *Olsson* i
Mellerud* och *Björling*, fru *Gustafson* samt herrar *Landgren* och *Werner*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Schlyter* och *Siljeström*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Bestämmelser om — — — (lika med utskottet) — — — synes icke vara påkallad. Vad därefter — — — (lika med utskottet) — — — (se N. J. A. 1934 avd. II sid. 130).

Såsom lagrådet — — — (lika med utskottet) — — — medverkat till skadans uppkomst.

Enligt lagförslaget — — — (lika med utskottet) — — — den skadelidandes intresse.

Av det anförda framgår, att utskottet icke finner sig kunna förorda bifall till det framlagda lagförslaget i oförändrat skick. Starka skäl tala för att frågan om ansvarighet för skador, som vållas av hund, regleras på samma sätt som enligt ägofredslagen gäller beträffande ansvarigheten för vissa skador, som förorsakas av hemdjur. Utskottet är emellertid på grund av den föreliggande lagstiftningsfrågans betydande räckvidd och invecklade beskaffenhet icke berett att utan ytterligare överväganden fatta slutlig ståndpunkt i frågan. Denna synes böra tagas under förnyat övervägande inom justitiedepartementet, därvid de av utskottet framförda synpunkterna böra beaktas. En närmare undersökning torde även böra verkställas i fråga om lagstiftningen och rättstillämpningen inom motsvarande områden i utländska rättssystem. Vid frågans fortsatta behandling bör uppmärksamhet jämväl ägnas åt de frågor om kontroll över hunduppfödningen och handeln med hundar jämte dithörande spörsmål som upptagits till behandling inom jordbruksdepartementet. Enär lagstiftningsärendet får anses vara av brådskande beskaffenhet, bör nytt förslag i ämnet framläggas för nästa års riksdag.

Med hänsyn till sambandet mellan det genom propositionen framlagda lagförslaget och de i ämnet väckta motionerna finner sig utskottet icke heller kunna förorda bifall till dessa.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med avslag å propositionen och motionerna, hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter förnyat övervägande och med beaktande av de utav ut-

Första lagutskottets utlåtande nr 48.

skottet här ovan framförda synpunkterna till 1944 års riksdag framlägga nytt förslag till lagstiftning om tillsyn över hundar; samt

B) att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas.»
